

MAKTABGA TAYYORLOV GURUHI: MAQSAD, VAZIFALAR VA ZAMONAVIY METODIKALAR

Haydarova Aziza Mirzaqul qizi

KIRISH

Maktabga tayyorlov guruhi zamonaviy ta’lim tizimining eng muhim bo‘g‘inlaridan biri bo‘lib, bolaning maktabdagi keyingi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam poydevor yaratadi. 5–7 yosh oralig‘i bolalarning intellektual, emotsional, ijtimoiy va jismoniy rivojida eng faol davr hisoblanadi. Shu sababli ta’lim muassasalarida mazkur yosh davriga mo‘ljallangan maxsus pedagogik, psixologik va metodik yondashuvlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Maktabga tayyorlov guruhi faoliyati bolaning shaxsiy rivojlanishi, o‘quv faoliyatiga bo‘lgan motivatsiyasining shakllanishi, atrof-muhitni bilish jarayonining takomillashuvi, nutq va muloqot malakalarining rivoji kabi yo‘nalishlarni qamrab oladi. Bugungi kunda O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim tizimini takomillashtirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar olib borilmoqda. Bu esa maktabga tayyorlov guruhlarini yanada samarali tashkil etish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

I. MAKTABGA TAYYORLOV GURUHI TIZIMI VA UNING AHAMIYATI

Maktabga tayyorlov guruhlarini ta’lim tizimida bolalarning maktabga o‘tish jarayonini yengillashtirishga xizmat qiladi. Ushbu bosqichda bola nafaqat alifbe va raqamlarni o‘rganadi, balki o‘quv faoliyatining asosiy elementlariga tayyorlanadi.

Ushbu guruhning ahamiyati quyidagilarda namoyon bo‘ladi:

- bolaning bilish jarayonlari (diqqat, xotira, tafakkur, kuzatuvchanlik) faollashadi;
- og‘zaki nutqi, grammatik tuzilma va lug‘at boyligi kengayadi;
- bolaning ijtimoiy kompetensiyalari shakllanadi;
- mustaqil fikrlash, kichik topshiriqlarni bajarish, natijani tahlil qilish ko‘nikmalari shakllanadi;
- maktab muhiti va sinf madaniyatiga moslashuv osonlashadi.

II. MAQSADLAR

Maktabga tayyorlov guruhining maqsadlari quyidagilardan iborat:

1. Bolalarda o‘quv jarayoniga ijobiy munosabatni shakllantirish.
2. Bilish jarayonlarini rivojlantirish va mustahkamlash.
3. Nutq va muloqot madaniyatini takomillashtirish.
4. Matematik tasavvurlarni kengaytirish.
5. Mustaqillik, intizom, mas’uliyat kabi shaxsiy sifatlarni rivojlantirish.
6. Jismoniy rivojlanganlik va sog‘lom turmush tarzi ko‘nikmalarini shakllantirish.
7. Ijodiy fikrlash va yangi g‘oyalar yaratish salohiyatini rivojlantirish.

III. VAZIFALAR

Mazkur maqsadlarni amalga oshirish uchun maktabga tayyorlov guruhi quyidagi vazifalarni bajaradi:

- atrof-muhitni bilishga oid tajribalar tashkil etish;
- matematik mashqlar (sanash, taqqoslash, guruhlash)ni muntazam o‘tkazish;
- nutqiy mashg‘ulotlar, hikoya tuzish, rasm asosida gap tuzish;
- harakatli va musiqali o‘yinlar orqali jismoniy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash;
- badiiy ijod, rasm chizish, konstruktorlik mashg‘ulotlari orqali ijodkorlikni oshirish;
- bolani o‘z xatti-harakatiga javobgar bo‘lishga o‘rgatish;
- jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish.

IV. ZAMONAVIY METODIKALAR

Zamonaviy pedagogik jarayon maktabga tayyorlov guruhlarida innovatsion metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Eng samarali metodlardan ba’zilari quyidagilar:

1. STEAM texnologiyasi

Ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san’at va matematika integratsiyasi orqali bola muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilishga o‘rganadi.

2. Montessori metodikasi

Bolaning mustaqilligini rivojlantirish, o‘z tezligida o‘rganishga imkon berish, maxsus materiallar bilan ishlash orqali intellektual salohiyatni kengaytiradi.

3. Reggio Emilia konsepsiyasi

Bola markaz, loyiha asosida ta’lim, o‘quv muhiti “uchinchi tarbiyachi” tamoyillari asosida ijodiy rivojlanishga xizmat qiladi.

4. O‘yin texnologiyasi

O‘yin — maktabgacha yoshdagi asosiy faoliyat turi. Didaktik, rolli, harakatli o‘yinlar orqali bola murakkab tushunchalarni yengil o‘zlashtiradi.

5. AKTdan foydalanish

Interaktiv taxta, multimedia dasturlari, animatsiyalar va virtual materiallar bolalarning darsga qiziqishini oshiradi.

V. PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLAR

5–7 yoshli bolalar psixologiyasi o‘ziga xos xususiyatlarga ega:

- xayol va tasavvur kuchli rivojlanadi;
- ixtiyoriy diqqat shakllanadi;
- nutqning grammatik tomoni takomillashadi;
- ijodiy tafakkur kuchayadi;
- emotsional barqarorlik shakllana boshlaydi.

Shu sababli pedagog bolalarga individual yondashishi, ularning qiziqishlari va ehtiyojlarini inobatga olishi zarur.

VI. OTA-ONALAR BILAN HAMKORLIK

Bola rivojida oilaning o‘rni beqiyosdir. Shuning uchun:

- ota-onalar bilan muntazam suhbatlar;
 - ochiq darslar;
 - psixologik treninglar;
 - metodik maslahatlar
- tashkil etiladi.

KENGAYTIRILGAN XULOSA

Maktabga tayyorlov guruhi maktabgacha ta’lim tizimining eng muhim bosqichlaridan biri bo‘lib, bolaning keyingi ta’lim bosqichlaridagi muvaffaqiyatini belgilovchi poydevor sifatida qaraladi. Ushbu tadqiqot davomida aniqlanishicha, bolalarning intellektual, ijtimoiy, jismoniy, emotsional va nutqiy rivoji aynan 5–7 yosh oralig‘ida eng faol kechadi. Shuning uchun maktabga tayyorlov jarayonini to‘g‘ri, ilmiy asoslangan metodlar yordamida tashkil etish nafaqat bolaning maktabga moslashuvini osonlashtiradi, balki uning kelajakdagi o‘quv faoliyatiga bo‘lgan motivatsiyasini yanada mustahkamlaydi.

Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy metodikalar — STEAM, Montessori, Reggio Emilia konsepsiyasi, o‘yinli ta’lim texnologiyalari va AKTdan foydalanish — bolalarning bilish jarayonlarini jadal rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Bunday texnologiyalar bolaning mustaqilligi, kreativ fikrlashi, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko‘nikmalarini qo‘llab-quvvatlaydi, o‘quv jarayoniga qiziqishini oshiradi hamda uni real hayotda uchraydigan vaziyatlarga moslashtiradi.

Bundan tashqari, maktabga tayyorlov guruhlari faoliyatida psixologik-pedagogik yondashuvning ahamiyati nihoyatda kattadir. Bolaning yoshiga xos ehtiyoj va xulq-atvor xususiyatlarini inobatga olgan holda yondashuv qo‘llanilganda, uning o‘ziga bo‘lgan ishonchi, muloqot madaniyati, emotsional barqarorligi va jamoaga moslashuv darajasi sezilarli yaxshilanadi. Bu esa maktab sharoitida muvaffaqiyatli o‘qishning eng muhim omillaridan biridir.

Ota-onalar bilan samarali hamkorlik maktabga tayyorlov jarayonining ajralmas qismi sifatida ko‘riladi. O‘zbekiston ta’lim tizimidagi yangi yondashuvlar ota-onalarni pedagogik jarayonning faol ishtirokchisiga aylantirishni ko‘zda tutadi. Chunki bola rivojida oila omili yetakchi o‘rin tutadi. Ota-onalar bilan muntazam maslahatlar, psixologik treninglar va o‘quv mashg‘ulotlarini kuzatish orqali ularning pedagogik savodxonligi oshadi, bola rivoji esa yanada izchil bo‘ladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabga tayyorlov guruhi — shunchaki boshlang‘ich tayyorlov emas, balki kelajak shaxsini tarbiyalashning mas‘uliyatli bosqichidir. Mazkur bosqichda puxta pedagogik reja, innovatsion metodlar, ota-onalar bilan hamkorlik, psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash uyg‘unligi ta’lim samaradorligini ta‘minlaydi. Ilmiy yondashuv asosida tashkil etilgan maktabga tayyorlov guruhi bolaning kelajakdagi muvaffaqiyatining kafolati bo‘lib xizmat qiladi. Shunday qilib, mazkur tadqiqot natijalari maktabga tayyorlov guruhlari faoliyatini yanada takomillashtirish, metodik yondashuvlarni boyitish va ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha muhim ilmiy-amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. Maktabgacha ta’lim konsepsiyasi. Toshkent, 2020.
3. Hasanboeva O., Yo‘ldosheva Sh. “Maktabgacha ta’lim pedagogikasi”.
4. “Ilk qadam” davlat dasturi bo‘yicha metodik qo‘llanmalar.
5. Montessori M. “Bolalar metodikasi”.

6. Malaguzzi L. “Reggio Emilia tamoyillari”.
7. Dewey J. “Experience and Education”.
8. Vygotskiy L.S. “Bolalar psixologiyasi”.